

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ISSN 2616-650X
DOI: 10.31110/2616-650X

ОСВІТА ІННОВАТИКА ПРАКТИКА

Науковий журнал

Том 12 № 8

Суми - 2024

Рекомендовано до видання вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № 3 від 28.10.2024 р.)

Редакційна рада:

Боряк Оксана Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Воскоглу Майкл,
доктор філософії, професор (Греція)
Лукашова Тетяна Дмитрівна,
доктор фізико-математичних наук,
професор (Україна)
Петриченко Лариса Олексіївна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пріма Раїса Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Рибалко Петро Федорович,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Сарфо Джейкоб Овусу,
доктор здоров'язбереження (Гана)
Семеніхіна Олена Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Харченко Інна Іванівна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Шукатка Оксана Василівна,
доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Лазоренко Сергій Анатолійович,
доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Шищенко Інна Володимирівна,
доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Акімова Олена Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Васько Ольга Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Дегтярьова Неля Валентинівна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Олійник Наталія Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Руденко Юлія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Удовиченко Ольга Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Юрченко Артем Олександрович,
кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)

045 Освіта. Інноватика. Практика : науковий журнал. Том 12, № 8 / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, редкол.: О. В. Семеніхіна (гол. ред.) [та ін.]. Суми : [СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2024. 109 с.

Наказом МОН України №894 від 10.10.2022 р.
журнал «Освіта. Інноватика. Практика» затверджено як
ФАХОВЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ категорії «Б»
за спеціальностями 011 Освітні, педагогічні науки;
013 Початкова освіта; 014 Середня освіта; 015 Професійна
освіта; 016 Спеціальна освіта; 017 Фізична культура і спорт.

Автори статей несуть відповідальність за достовірність наведеної інформації (точність наведених у статті даних, цитат, статистичних матеріалів тощо) та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з точкою зору редакції.

УДК 371

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Makarenko Sumy State Pedagogical University

ISSN 2616-650X
DOI: 10.31110/2616-650X

EDUCATION INNOVATION PRACTICE

Scientific Journal

Vol. 12, No 8

Sumy - 2024

Recommended for publication by the Academic Council
of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
(protocol № 3 from 28.10.2024)

Editorial Board:

Boriak Oksana,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Voskoglou Michael,

Ph.D., Professor (Greece)

Lukashova Tetyana,

Dr. of Physical and Mathematical Sciences, PhD,
Professor (Ukraine)

Petrychenko Larysa,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Prima Raisa,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Rybalko Petro,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Sarfo Jacob,

Dr. of Health Promotion (Ghana)

Semenikhina Olena,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Kharchenko Inna,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Shukatka Oksana,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD, Professor (Ukraine)

Lazorenko Serhii,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD,
Associate Professor (Ukraine)

Shishenko Inna,

Dr. of Pedagogical Sciences, PhD,
Associate Professor (Ukraine)

Akimova Olena,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Vasko Olha,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Dehtiarova Nelia,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Oliinyk Nataliia,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Rudenko Yuliya,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Udovychenko Olga,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

Yurchenko Artem,

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor, (Ukraine)

E45 Education. Innovation. Practice : Scientific Journal. Vol. 12, No 8 / Makarenko Sumy State Pedagogical University, O. Semenikhina (chief editor). Sumy : [Makarenko Sumy State Pedagogical University], 2024. 109 p.

The Ministry of Education and Science of Ukraine has conferred a **category "B"** to the professional edition "Education. Innovation. Practice" in the **specialties** – 011 Educational, pedagogical sciences; 013 Primary education; 014 Secondary education; 015 Professional education; 016 Special education; 017 Physical culture and sports (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №894, October 10, 2022).

The authors of the articles are responsible for the authenticity of the information (the accuracy of the presented information in the article, quotations, statistical materials, etc.) and for the violation of the intellectual property rights of others.

Opinions expressed by the authors may not reflect the views of the editors.

UDC 371

© Makarenko Sumy State Pedagogical University, 2024
Ukraine, Sumy, Romenska str., 87

Тетяна ТЕРНАВСЬКА	83
ІНДИВІДУАЛЬНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МОБІЛЬНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ТА КОРПОРАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	83
TETIANA TERNAVSKA	83
INDIVIDUAL INTELLECTUAL MOBILITY IN THE PROFESSIONAL SELF-FULFILLMENT OF THE TEACHER AND THE CORPORATE CULTURE OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION	83
Тетяна ЦЕГЕЛЬНИК, Вікторія МІЗЮК, Людмила ДРАГІЄВА	89
ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У ДИСКУРСІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ	89
TETIANA TSEHELNYK, VIKTORIYA MIZIUK, LIUDMYLA DRAGIEVA	89
RECONSIDERATION OF A TEACHER'S INNOVATIVE COMPETENCE IN THE DISCOURSE OF CONTEMPORARY REALITIES	89
Анжеліка ЧЕРНІЮК	96
ІНТЕРАКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	96
ANZHELIKA CHERNIUK	96
INTERACTIVE STRATEGIES FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALITIES BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES	96
Данило ШАРШАТКІН	102
СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ - ФАХІВЦІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗВІДУВАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ РОБОТИ	102
DANYLO SHARSHATKIN	102
STRUCTURE, CRITERIA, AND INDICATORS OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF OFFICERS - SPECIALISTS IN THE ORGANIZATION OF INTELLIGENCE AND INFORMATION WORK	102
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	108

Цегельник Т., Мізюк В., Драгієва Л. Переосмислення інноваційної компетентності педагога у дискурсі сучасних реалій. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 8. С. 89-95. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i8-012>.

Tsehelnyk T., Miziuk V., Drahieva L. Pereosmyslennia innovatsiinoi kompetentnosti pedahoha u dyskursi suchasnykh realiï [Reconsideration of a teacher's innovative competence in the discourse of contemporary realities]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 8. S. 89-95. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i8-012>.

УДК 378

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i8-012

Тетяна ЦЕГЕЛЬНИК¹, Вікторія МІЗЮК², Людмила ДРАГІЄВА³¹Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна^{2,3}Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна¹<http://orcid.org/0000-0001-7643-0208>

sveettana@ukr.net

²<https://orcid.org/0000-0001-8291-6597>

miziviki@ukr.net

³<https://orcid.org/0000-0002-0892-086X>

dragieva17@gmail.com

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У ДИСКУРСІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Анотація. У статті досліджується обґрунтування та переосмислення поняття інноваційної компетентності педагога в контексті сучасних соціально-економічних, технологічних та педагогічних змін, визначається її структура, складові та шляхи формування для забезпечення якісного професійного розвитку педагогів і підвищення ефективності освітнього процесу, що і зумовлено метою дослідження. ґрунтовно розглянуто вітчизняний та закордонний досвід особливостей трактування, формування, складових та теоретичного обґрунтування інноваційної компетентності педагога. Авторами уточнено зміст поняття «інноваційна компетентність педагога» як інтегративну здатність педагога ефективно використовувати новітні освітні технології, методи та інструменти для оптимізації навчального процесу, створення інноваційних підходів до викладання та виховання, що враховують актуальні потреби суспільства та освітніх установ. Вона включає готовність до постійного професійного розвитку, творчого підходу до вирішення навчально-виховних завдань, здатність до адаптації в умовах швидких змін та інтеграції інновацій у власну педагогічну практику, що сприяє підвищенню якості освіти та розвитку здобувачів освіти. Визначено структуру інноваційної компетентності педагога як кореляцію таких компонентів: 1) теоретичні знання; 2) практичні навички; 3) аналіз та рефлексія; 4) мотивація та творчо-креативний підхід. Авторами запропоновані шляхи формування інноваційної компетентності педагога в умовах освітньої нестабільності з урахуванням комплексного підходу: 1) організація безперервного професійного навчання у вигляді курсів підвищення кваліфікації та створення модульних програм навчання, які дозволяють педагогам здобувати нові знання у зручному для них форматі; 2) розвиток цифрових навичок, що зумовлює оволодіння цифровими технологіями та інтеграцією цифрових платформ для навчання, які дозволяють адаптувати навчальний процес до змінних умов і забезпечують доступ до ресурсів у будь-який час; 3) оперативна підтримка інноваційної діяльності педагога шляхом впровадження педагогічних проєктів, які включають впровадження нових технологій та методик у навчальний процес, створенню платформ для обміну досвідом, створенню інноваційних середовищ (класів, лабораторій, навчальних просторів); 4) розвиток рефлексії та критичного мислення, що включає здійснення рефлексивних практик у педагогічному процесі, розвитку м'яких навичок та навичок критичного аналізу нових педагогічних ідей, організація програм менторства, супроводу та коучингу для підтримки педагогів у впровадженні нових технологій та методик. Застосовано такі методи дослідження: аналіз та синтез науково-методичної літератури з проблеми дослідження, що дозволили вивчити, об'єднати та узагальнити інформацію з наукових джерел; порівняння різних поглядів вітчизняних та закордонних дослідників; систематизація та узагальнення отриманих результатів теоретичного дослідження. Перспективами подальших досліджень визначено вивчення впливу інноваційної компетентності на навчальні результати здобувачів освіти.

Ключові слова: професійна освіта; професійна підготовка педагогів; професійний розвиток педагогів; структура інноваційної компетентності педагога; шляхи формування інноваційної компетентності педагога; підвищення ефективності освітнього процесу; впровадження нових технологій та методик в освітній процес.

Tetiana TSEHELNYK¹, Viktoriia MIZIUK², Liudmyla DRAHIEVA³¹Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine^{2,3}Izmail State University of Humanities, Ukraine¹<http://orcid.org/0000-0001-7643-0208>

sveettana@ukr.net

²<https://orcid.org/0000-0001-8291-6597>

miziviki@ukr.net

³<https://orcid.org/0000-0002-0892-086X>

dragieva17@gmail.com

RECONSIDERATION OF A TEACHER'S INNOVATIVE COMPETENCE IN THE DISCOURSE OF CONTEMPORARY REALITIES

Abstract. The article examines the justification and redefinition of the concept of innovative competence of educators in the context of contemporary socio-economic, technological, and pedagogical changes. It defines its structure, components, and ways of formation to ensure

the quality of professional development for educators and enhance the effectiveness of the educational process, which is the purpose of the research. The domestic and international experience concerning the interpretation, formation, components, and theoretical justification of innovative competence in educators is thoroughly analyzed. The authors clarify the concept of "innovative competence of educators" as an integrative ability to effectively utilize the latest educational technologies, methods, and tools for optimizing the educational process, creating innovative approaches to teaching and nurturing, which address the current needs of society and educational institutions. It includes the readiness for continuous professional development, a creative approach to solving educational tasks, the ability to adapt to rapid changes, and the integration of innovations into one's pedagogical practice, all of which contribute to improving the quality of education and the development of learners. The structure of innovative competence in educators is defined as the correlation of the following components: 1) theoretical knowledge; 2) practical skills; 3) analysis and reflection; 4) motivation and a creative approach. The authors propose ways to develop innovative competence in educators under conditions of educational instability, taking into account a comprehensive approach: 1) organizing continuous professional development through qualification improvement courses and creating modular training programs that allow educators to acquire new knowledge in a convenient format; 2) developing digital skills, which involves mastering digital technologies and integrating digital platforms for learning that adapt the educational process to changing conditions and ensure access to resources at any time; 3) providing timely support for innovative activities of educators by implementing pedagogical projects that incorporate new technologies and methods into the educational process, creating platforms for exchanging experiences, and establishing innovative environments (classrooms, laboratories, learning spaces); 4) developing reflection and critical thinking, which includes incorporating reflective practices into the pedagogical process, developing soft skills and critical analysis of new pedagogical ideas, and organizing mentoring, support, and coaching programs to assist educators in implementing new technologies and methods. Research methods employed include analysis and synthesis of scientific-methodical literature on the research problem, which allowed for the study, integration, and generalization of information from scientific sources; comparison of different viewpoints of domestic and international researchers; systematization and generalization of the results obtained from theoretical research. The prospects for further research are identified as studying the impact of innovative competence on the learning outcomes of students.

Keywords: professional education; teacher training; professional development of educators; structure of innovative competence of educators; ways to develop innovative competence of educators; enhancing the effectiveness of the educational process; implementation of new technologies and methods in the educational process.

Постановка проблеми. Сучасні суттєві зміни, що спостерігаються в освітньому середовищі, стали результатом швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, глобалізації та соціально-економічних перетворень. Виклики, такі як дистанційне та гібридне навчання, необхідність адаптації до нових цифрових інструментів та платформ, вимушені швидкі перетворення методів викладання та навчання, спричинили нові вимоги до професійної компетентності педагога. Інноваційна компетентність педагога набуває особливої значущості, оскільки вона передбачає здатність до впровадження новітніх освітніх технологій, розробки та використання інноваційних методів навчання, а також гнучкість у реагуванні на зміни. У сучасному дискурсі інноваційна компетентність більше не обмежується лише знаннями щодо нових технологій або методик, вона включає глибокі розуміння педагогічних інновацій у контексті міждисциплінарного підходу, критичного мислення та рефлексії. Натомість посилюється необхідність оновлення освітніх програм і професійної підготовки педагогів, щоб забезпечити їхню здатність бути ефективними у цифровому та швидко змінюваному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед закордонних авторів проблематикою формування інноваційної компетентності у педагогів переймаються R.Gonzalez-Fernandez, A.Ruiz-Cabezas, M.C. Medina Dominguez, A.Beatriz Subia-Alava, J.L.Delgado Salazar, які досліджували удосконалення компетентностей педагога з позиції результативності викладання та навчання в період пандемії [22]. Метою даного дослідження стала оцінка значення професійних компетенцій та їх значення в процесі навчання та підготовки вчителів. Серед рекомендацій авторами зазначено, щоб навчальні програми для педагогів були зосереджені на наборі професійно-інноваційних компетенцій, особливо з урахуванням цифрової компетентності, враховуючи сучасні виклики. Натомість J.Diao та Y.Qi аналізують у власному експериментальному дослідженні інноваційну компетентність як комплексну компетентність, що зумовлена стрімким розвитком цифровізації [21]. А ось H.Galindo-Dominguez, N.Delgado, L.Campo, D.Losada аналізують важливість інноваційної компетентності через призму розвитку штучного інтелекту, що зумовило дослідження зв'язку компетентності із ставленням педагога до штучного інтелекту [20].

Деякі аспекти формування професійної компетентності засобами застосування платформи Moodle для організації дистанційного навчання аналізуються в експериментальному дослідженні V.Vyshkivska та інших [24]. Натомість в інших дослідженнях аналізується технологія тьюторингу як такого засобу індивідуалізації освітнього процесу, що уможливує формування у майбутніх педагогів специфічних компетентностей та метанавичок, що є одними із ключових структурних елементів інноваційної компетентності [25; 23].

Теоретико-практичні напрацювання дослідників показує, що проблематика формування інноваційної компетентності майбутнього фахівця, а зокрема і педагога має висвітлення у різних сферах – від філософії, соціології до педагогіки та психології. На наш погляд, інноваційну компетентність слід розглядати з позиції компетентнісного підходу, що уможливує якісну професійну підготовку майбутнього педагога у сучасних кризових реаліях сьогодення, дозволить сформувати професійну якість як професіонала у становленні педагогічної ідентичності.

Слід зазначити, що про інноваційність зазначається у нормативно-правових актах, зокрема у Законі України «Про освіту» (2017 р.) [7], «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) [8], «Про інноваційну діяльність» (2002 р.) [6], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2012 р.) [9] та ін.

Мета дослідження – обґрунтувати та переосмислити поняття інноваційної компетентності педагога в контексті сучасних соціально-економічних, технологічних та педагогічних змін, визначити її структуру, складові та шляхи формування для забезпечення якісного професійного розвитку педагогів і підвищення ефективності освітнього процесу.

Методи дослідження: аналіз та синтез науково-методичної літератури з проблеми дослідження, що дозволили вивчити, об'єднати та узагальнити інформацію з наукових джерел; порівняння різних поглядів вітчизняних та закордонних дослідників; систематизація та узагальнення отриманих результатів теоретичного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні ми спостерігаємо різнобічність у трактуванні поняття «інноваційна компетентність» серед як вітчизняних, так і закордонних авторів. Розглянемо детальніше.

Ю. Дзюбенко аналізує інноваційну компетентність педагога як таку складову його професійної компетентності «зі специфічною сферою застосування. Інноваційна компетентність є системним утворенням, до компонентів якого разом з визначеними вище входять з точки зору діяльнісного підходу мета, завдання, форми, методи, результат інноваційної діяльності. Не можна, звичайно, розглядати інноваційну компетентність у розриві з її носієм. А, отже, до її структури слід додати й мотиви діяльності педагога» [2, с. 112].

Н. Калужка розглядає закономірності та принципи формування інноваційної компетентності майбутніх педагогів і зазначає, що інноваційна компетентність є результатом теоретико-практичної готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності на основі застосування новоуведень [11, с. 270-277]. Авторка Л. Петриченко вважає, що інноваційна компетентність забезпечується здійсненням педагогом усіх етапів інноваційної діяльності [15]. Натомість, А. Різниченко вважає інноваційну діяльність педагога, що повинна відповідати таким принципам, як «принцип інтеграції освіти; принцип диференціації та індивідуалізації освіти; - принцип демократизації освіти» [17, с. 122].

Щодо структури інноваційної компетентності майбутніх педагогів, І. Дичківська зазначає, що це кореляційне поєднання цілісної системи мотивації, знань, умінь, особистих якостей педагога, що сприятимуть ефективності використання нових освітніх технологій у його роботі [3]. А ось С. Юрочко та О. Проценко визначають у своєму дослідженні змісті і структуру інноваційної компетентності педагога, де визначають риси такої компетентності на рівні суб'єктивності постановки цілей; особистісної орієнтації й готовності на оволодіння новим; ефективністю упровадження системи знань та умінь у різні етапи інноваційного процесу; усвідомленням важливості соціальних інновацій; рівнем професіоналізму та цілісним набором компетенцій [16, с. 51-55]. І. Коновальчук, Т. Шанскова, Н. Рудницька визначають структурою інноваційної компетентності майбутніх педагогів такі складові, як кореляція когнітивного, проєктивного, діяльнісно-творчого, мотиваційного та рефлексивно-особистісного [12].

О. Темченко розглядає формування інноваційної компетентності як такої складової інноваційної культури [18]. Автор зазначає, що «інноваційна компетентність педагога буде розвиватися в ході його інноваційної діяльності в закладі освіти» [18, с. 249]. Автор ґрунтовно визначає інноваційну діяльність у закладі освіти як таку, що «передбачає цілеспрямовану педагогічну діяльність, засновану на розумінні власного педагогічного досвіду шляхом порівняння та вивчення, зміни та розвитку освітнього процесу для досягнення кращих результатів, отримання нових знань та впровадження зовсім іншої педагогічної практики. Структурно інноваційна педагогічна діяльність включає в себе зовнішній (мета, спосіб досягнення, предмет впливу, предмет діяльності, результат) та внутрішній (мотивація, зміст, операції) компоненти» [18, с. 249]. Вчений наголошує, що «основними рисами інноваційної педагогічної діяльності є індивідуальний підхід (орієнтація на особистість, гуманістичний характер), творчий та експериментальний характер, наполегливість, мотивація до пошуку нового в організації управлінської діяльності та освітнього процесу» [18, с. 249]. Відтак, автор наполягає на думці, що у формуванні інноваційної компетентності у майбутнього педагога лежить саморозвиток.

А Л. Ващенко розглядає інноваційну компетентність у структурі управління інноваційними процесами, що визначається здатність до генерації та втілення нових ідей, аналізу даних та продукування педагогічних інновацій з можливістю оприлюднення результатів на основі забезпечення оптимальних умов у системі освіти [1].

Слід зазначити, що з психологічного аспекту інноваційну компетентність трактуються як систему, до якої входять спеціальні знання педагогічної інноватики, умінь ефективно їх застосовувати на сформованих практичних навичках (О. Ігнатович) [10]. Авторка О.Євдокімова зазначає, що

«психологічному сенсі інноваційний потенціал може бути визначений як міра здатності до реалізації інноваційних перетворень і впровадження інновацій, тобто наявність необхідних психологічних ресурсів і ступінь інтенсивності їх використання для забезпечення ефективного виконання фахівцем інноваційної діяльності та ретрансляції інноваційного досвіду» [4, с. 148]. А ось В. Чудакова у науковому доробку зазначає, що інноваційна компетентність передбачає готовність до інноваційної діяльності, що зумовлює наявність такого інтегрального показника, що оптимально поєднує компоненти для прискореного впровадження новоуведень. Авторка наголошує, що психологічна готовність певним чином «накопичується» об'єктивно у діяч, а суб'єктивно – у самооцінці [19, с. 209-210].

О.Мармаза визначає чинники формування інноваційної компетентності майбутнього педагога, що поділяє їх на внутрішні (прагнення до самоудосконалення у професійно-педагогічній діяльності, саморозвиватись) та зовнішні (організація курсів підвищення кваліфікації, організація особистісно орієнтованого підходу до змісту професійної підготовки) [14].

Аналіз наукових джерел показує, що деякі автори визначають рівні інноваційної компетентності. Так, С. Завгородній пропонує – початковий (інтуїтивний), низький (репродуктивний), середній (пошуковий), високий (творчий) рівні інноваційної компетентності [5]. Окрім рівнів, автор визначає зовнішні чинники розвитку інноваційної компетентності на рівні дотримання педагогічних умов, таких як здійснення педагогічного супроводу; надання оперативної адресно-методичної допомоги у вирішенні професійних питань; організація освітнього процесу на засадах модульних технологій та індивідуалізацій навчання тощо [5].

Л. Лісіна у своєму доробку розроблювала апробацію рівнів інноваційної компетентності у педагога, результати якого показали нульовий рівень (недостатнє розуміння та усвідомлення); адаптивний рівень (відсутня система знань про інновації та готовність до застосування); репродуктивний рівень (усвідомлення необхідності до самоудосконалення); евристичний рівень (усвідомленість шляхів і способів впровадження); креативний рівень (високий рівень результативності інноваційної діяльності) [13, с. 48-52].

Отже, розглянувши різні погляди науковців, у контексті сучасних соціально-економічних, технологічних та педагогічних змін під поняттям «інноваційна компетентність педагога» ми розуміємо інтегративну здатність педагога ефективно використовувати новітні освітні технології, методи та інструменти для оптимізації навчального процесу, створення інноваційних підходів до викладання та виховання, що враховують актуальні потреби суспільства та освітніх установ. Вона включає готовність до постійного професійного розвитку, творчого підходу до вирішення навчально-виховних завдань, здатність до адаптації в умовах швидких змін та інтеграції інновацій у власну педагогічну практику, що сприяє підвищенню якості освіти та розвитку здобувачів освіти.

У сучасних кризових реаліях, таких як глобальні пандемії, економічні труднощі, соціальні зміни, війна та інші виклики, інноваційна компетентність педагога набуває критичного значення для суспільства, адже вона є важливою не лише для адаптації до нових умов, але і для забезпечення безперервності та якості освітнього процесу. Саме інноваційна компетентність здатна забезпечити оптимальну адаптацію до змін в освітньому середовищі, знизити освітні втрати у здобувачів освіти шляхом поєднання інноваційних методів навчання (такі як дистанційне навчання, інтерактивні платформи та адаптивні технології), що допомагають зменшити освітні втрати, що виникають через кризові умови або переривання традиційного навчального процесу. Завдяки інноваційним методам і технологіям, педагоги можуть створювати альтернативні формати навчання, які допомагають зменшити негативний вплив кризових ситуацій на освітній процес.

Під структурою інноваційної компетентності педагога ми розуміємо кореляцію таких компонентів: 1) теоретичні знання (наявність знань сучасних педагогічних теорій та підходів, розуміння принципів і технологій інноваційного навчання, знання про новітні освітні ресурси та інструменти); 2) практичні навички (уміння впроваджувати інноваційні методики та технології в навчальний процес; навички розробки і адаптації навчальних матеріалів та ресурсів; вміння ефективно використовувати цифрові та мультимедійні технології); 3) аналіз та рефлексія (здатність оцінювати ефективність впроваджених інновацій; вміння адаптувати педагогічну практику на основі отриманих результатів та зворотного зв'язку; рефлексія власної педагогічної діяльності і результатів застосування інновацій); 4) мотивація та творчо-креативний підхід (готовність до ризику і експериментів у навчальному процесі; створення і реалізація нових навчальних проєктів і методик; мотивація до постійного професійного розвитку та самовдосконалення).

Формування інноваційної компетентності педагога в умовах освітньої нестабільності потребує комплексного підходу, який включає розвиток ключових навичок і знань, а також адаптацію до нових умов. Такими шляхами можуть стати: 1) організація безперервного професійного навчання у вигляді курсів підвищення кваліфікації (регулярні курси, тренінги і вебінари, що спрямовані на освоєння нових педагогічних технологій та інноваційних методик) та створення модульних програм навчання, які

дозволяють педагогам здобувати нові знання у зручному для них форматі; 2) розвиток цифрових навичок, що зумовлює оволодіння цифровими технологіями та інтеграцією цифрових платформ для навчання, які дозволяють адаптувати навчальний процес до змінних умов і забезпечують доступ до ресурсів у будь-який час; 3) оперативна підтримка інноваційної діяльності педагога шляхом впровадження педагогічних проєктів, які включають впровадження нових технологій та методик у навчальний процес, створенню платформ для обміну досвідом, створенню інноваційних середовищ (класів, лабораторій, навчальних просторів); 4) розвиток рефлексії та критичного мислення, що включає здійснення рефлексивних практик у педагогічний процес, розвиток м'яких навичок та навичок критичного аналізу нових педагогічних ідей, організація програм менторства, супроводу та коучингу для підтримки педагогів у впровадженні нових технологій та методик.

Висновки. Отже, інноваційна компетентність педагога є критично важливою для становлення фахівців в умовах сучасних кризових реалій. Вона дозволяє ефективно адаптуватися до швидких змін у соціально-економічному і технологічному середовищі, забезпечуючи якісне навчання і підтримку здобувачів освіти у складних умовах. Формування її розпочинається з безперервного професійного навчання, розвитку цифрових навичок, підтримки інноваційної діяльності, створення інноваційних середовищ, розвитку рефлексії та критичного мислення, створення мережі підтримки та впровадження інноваційних стратегій.

Перспективами подальших досліджень є вивчення впливу інноваційної компетентності на навчальні результати здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами. *Директор школи*. 2007. № 23-24 (455-456). С. 3-61.
2. Дзюбенко Ю. Л. Інноваційна компетентність учителя як складова його професійної компетентності. *Модернізація управління в контексті вимог Закону України "Про освіту"*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., Харків, 20 трав. 2020 р. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. Р. І. Черновол-Ткаченко, О. І. Мармази, О. Є. Гречаник. Харків: ХНПУ, 2020. Ч. 1. С. 110-114. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4446>.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ, 2012. 352 с.
4. Євдокімова, О. О. Інноваційна компетентність як професійно важлива риса сучасного фахівця. *Право і безпека*. 2017. № 2 (65). С. 146-152.
5. Завгородній С.П. Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. педаг. наук: 13.00.04 / Вінницьк. держ. педагог. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 21 с.
6. Закон України «Про інноваційну діяльність», 2002 рік, Документ 40-IV, чинний, поточна редакція – Редакція від 31.03.2023, підстава – 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
7. Закон України «Про освіту», 2017 рік, Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 16.08.2024, підстава – 3642-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020 рік, Документ 463-IX, чинний, поточна редакція – Редакція від 24.03.2024, підстава – 3482-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
9. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», 2012 рік, Документ 3715-VI, чинний, поточна редакція – Редакція від 13.01.2024, підстава – 3534-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.
10. Ігнатюк О. М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників : монографія. Київ, 2009. 287 с.
11. Калужка Н. С. Закономірності та принципи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 2. С. 270-277.
12. Коновальчук І. М., Шанскова Т. І., Рудницька Н. Ю. Формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 19. С. 923-936.
13. Лісіна Л. О. Структура інноваційної діяльності вчителя. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. *Теорія проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2013. Вип. 4 (2). С. 48-52.
14. Мармаза О.І. Формування інноваційної компетентності керівника навчального закладу в процесі магістерської підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 1 (35). С. 443- 452.
15. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград. держ. пед. універ. імені Володимира Винниченка. Кіровоград. 2007. 30 с.
16. Проценко О., Юрочко С. Інноваційна компетентність педагога: зміст і структура. *Молодь і ринок*. 2015. №5 (124). С. 51-55.
17. Різниченко А. В. Інноваційна компетентність викладача іноземної мови. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки». Полтава : ПолтНТУ, 2015. С. 121-122. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/60094>.
18. Темченко О. В. Інноваційна компетентність вчителя як об'єкт управлінської підтримки керівника. *Розвиток системи управління закладом освіти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Харків, 19 трав. 2021 р. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармази, О. Гречаник. Харків, 2021. С. 246-253.

19. Чудакова В. П. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10. Київ, 2016. 474 с
20. H.Galindo-Domínguez, Nahia Delgado, Lucía Campo, Daniel Losada Relationship between teachers' digital competence and attitudes towards artificial intelligence in education. *International Journal of Educational Research*. 2024. Vol. 126. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102381>.
21. J.Diao, Y.Qu Teaching competence of TVET teachers in the digital age: Implementation and evaluation of a training program in China. *Evaluation and Program Planning*. April 2024. Vol. 103. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2024.102402>.
22. R.Gonzalez-Fernandez, A.Ruiz-Cabezas, M.C. Medina Dominguez, A.Beatriz Subia-Alava, J.L.Delgado Salazar Teachers' teaching and professional competences assessment. *Evaluation and Program Planning*. April 2024. Vol. 103. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2023.102396>.
23. Sylenko Y. Individualization of independent work in the professional training of future teachers: An experimental study. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2024. 10(1), P.p. 68-76. URL: <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2024.68>.
24. Vyshkivska V., Sylenko Yu., Golikova O., Tsehelnik T., Patlaichuk O. Analysis Of The Experience And Prospects Of The Implementation Of The Moodle Platform For The Organization Of Distance Learning In Ukrainian Universities. *Environment. Technology. Resources*. Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Conference. Hosted by National Military University, Bulgaria; Rezekne Academy of Technologies, Faculty of Engineering, Latvia (June 27, 2024 – June 28, 2024), 2024. Vol. 2. P.p. 512-518. URL: <https://doi.org/10.17770/etr2024vol2.8078>.
25. Vyshkivska V., Sylenko Y., Shykyrynska O., Myroshnychenko V., Shevchenko V., Kozlov Y. Tutoring As A Means Of Individualizing The Educational Process: An Experimental Study. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference "SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION - SIE2024", Rezekne Academy of Technologies, Rezekne, LV (24-25 May 2024), 2024. 1, 285-295. URL: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7924>.

References

1. Vashchenko L.M. Upravlinnia innovatsiinyh protsesamy. *Dyrektor shkoly*. 2007. № 23-24 (455-456). S. 3-61.
2. Dziubenko Yu. L. Innovatsiina kompetentnist uchyтеля yak skladova yoho profesiinoy kompetentnosti. *Modernizatsiia upravlinnia v konteksti vymoh Zakonu Ukrainy "Pro osvitu"* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. onlain-konf., Kharkiv, 20 trav. 2020 r. Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody ; za zah. red. R. I. Chernovol-Tkachenko, O. I. Marmazy, O. Ye. Hrechanyk. Kharkiv: KhNPU, 2020. Ch. 1. S. 110–114. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4446>.
3. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii: pidruchnyk. Kyiv, 2012. 352 s.
4. Yevdokimova, O. O. Innovatsiina kompetentnist yak profesiino vazhlyva rysa suchasnoho fakhivtsia. *Pravo i bezpeka*. 2017. № 2 (65). S. 146–152.
5. Zavhorodnii S.P. Rozvytok u kerivnykiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv innovatsiinoy kompetentnosti u systemi pisladyplomnoi osvity : avtoref. dys. ... kand. pedah. nauk: 13.00.04 / Vinnytsk. derzh. pedahoh. un-t imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 2017. 21 s.
6. Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist», 2002 rik, Dokument 40-IV, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 31.03.2023, pidstava – 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
7. Zakon Ukrainy «Pro osvitu», 2017 rik, Dokument 2145-VIII, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 16.08.2024, pidstava – 3642-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
8. Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu», 2020 rik, Dokument 463-IX, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 24.03.2024, pidstava – 3482-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
9. Zakon Ukrainy «Pro priorytetni napriamy innovatsiinoy diialnosti v Ukraini», 2012 rik, Dokument 3715-VI, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 13.01.2024, pidstava – 3534-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.
10. Ihnatovych O. M. Psykholohichni osnovy rozvytku fakhovoy innovatsiinoy kultury pedahohichnykh pratsivnykiv : monohrafiia. Kyiv, 2009. 287 s.
11. Kaliuzhka N. S. Zakonomirnosti ta pryntsyipy formuvannia innovatsiinoy kompetentnosti maibutnikh uchytelev pochatkovo shkoly. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. 2016. № 2. S. 270-277.
12. Konovalchuk, I. M., Shanskova, T. I., Rudnytska, N. Yu. Formuvannia innovatsiinoy kompetentnosti maibutnikh uchytelev pochatkovykh klasiv u protsesi profesiinoy pidhotovky. *Visnyk nauky ta osvity*. 2024. Vyp. 19. S. 923-936.
13. Lisina L. O. Struktura innovatsiinoy diialnosti vchytelia. Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. *Teoriia problemy metodyky fizyko-matematychnoy i tekhnolohichnoy osvity*. 2013. Vyp. 4 (2). S. 48-52.
14. Marmaza O.I. Formuvannia innovatsiinoy kompetentnosti kerivnyka navchalnoho zakladu v protsesi mahisterskoy pidhotovky. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. 2014. № 1 (35). S. 443-452.
15. Petrychenko L. O. Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovo shkoly do innovatsiinoy diialnosti v pozauadytornii roboti: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kirovohrad. derzh. ped. univer. imeni Volodymyra Vinnichenka. Kirovohrad. 2007. 30 s.
16. Protsenko O., Yurochko S. Innovatsiina kompetentnist pedahoha: zmist i struktura. *Molod i rynek*. 2015. №5 (124). S. 51-55.
17. Riznychenko A.V. Innovatsiina kompetentnist vykladacha inozemnoy movy. Materialy Vseukrainskoy naukovo-praktychnoy Internet-konferentsii «Innovatsiini tekhnologii u konteksti inshomovnoy pidhotovky». Poltava : PoltNTU, 2015. S. 121-122. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/60094>.
18. Temchenko O. V. Innovatsiina kompetentnist vchytelia yak ob'ekt upravlinskoj pidtrymky kerivnyka. *Rozvytok systemy upravlinnia zakladom osvity* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, Kharkiv, 19 trav. 2021 r. Kharkiv.

- nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody ; za zah. red. R. Chernovol-Tkachenko, O. Marmazy, O. Hrechanyk. Kharkiv, 2021. S. 246–253.
19. Chudakova V. P. Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti personalu osvity orhanizatsii do innovatsiinoi diialnosti: dys. ... kand. psykol. nauk: 19.00.10. Kyiv, 2016. 474 s.
 20. H.Galindo-Domínguez, Nahia Delgado, Lucía Campo, Daniel Losada Relationship between teachers' digital competence and attitudes towards artificial intelligence in education. *International Journal of Educational Research*. 2024. Vol. 126. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102381>.
 21. J.Diao, Y.Qu Teaching competence of TVET teachers in the digital age: Implementation and evaluation of a training program in China. *Evaluation and Program Planning*. April 2024. Vol. 103. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2024.102402>.
 22. R.Gonzalez-Fernandez, A.Ruiz-Cabezas, M.C. Medina Dominguez, A.Beatriz Subia-Alava, J.L.Delgado Salazar Teachers' teaching and professional competences assessment. *Evaluation and Program Planning*. April 2024. Vol. 103. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2023.102396>.
 23. Sylenko Y. Individualization of independent work in the professional training of future teachers: An experimental study. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2024. 10(1), P.p. 68-76. URL: <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2024.68>.
 24. Vyshkivska V., Sylenko Yu., Golikova O., Tsehelnik T., Patlaichuk O. Analysis Of The Experience And Prospects Of The Implementation Of The Moodle Platform For The Organization Of Distance Learning In Ukrainian Universities. *Environment. Technology. Resources*. Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Conference. Hosted by National Military University, Bulgaria; Rezekne Academy of Technologies, Faculty of Engineering, Latvia (June 27, 2024 – June 28, 2024), 2024. Vol. 2. P.p. 512-518. URL: <https://doi.org/10.17770/etr2024vol2.8078>.
 25. Vyshkivska V., Sylenko Y., Shykyrynska O., Myroshnychenko V., Shevchenko V., Kozlov Y. Tutoring As A Means Of Individualizing The Educational Process: An Experimental Study. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference "SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION - SIE2024", Rezekne Academy of Technologies, Rezekne, LV (24-25 May 2024), 2024. 1, 285-295. URL: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7924>.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

АСТАХОВА М.....	7	МІХЕЄНКО О.....	53
БАСЮК Н.....	13	ПЕТРЕНКО В.....	20
БЕЛОШЕНКО Ю.....	7	ПРИШЛЯК О.....	42
ДРАГІЄВА Л.....	89	РОЗУМЕНКО А.М.....	59
ЄФРЕМЕНКО А.....	20	РОЗУМЕНКО А.О.....	59
ЖАМАРДІЙ В.....	53	СКАЛІЙ О.....	67
ЗАГУРА Ф.....	27	СОРОКО Н.....	73
ЗУБРИЦЬКИЙ Я.....	27	ТЕРНАВСЬКА Т.....	83
КАЗАК В.....	20	УДОВИЧЕНКО О.....	59
КРАЙНИК Я.....	20	ФЕДОРІНА Т.....	20
КРЮКОВА Є.....	34	ФОМЕНКО В.....	20
КУЦЕНОК Н.....	34	ЦЕГЕЛЬНИК Т.....	89
ЛІКОНГ Ж.....	42	ЧЕРНЮК А.....	96
ЛІТВІНОВ П.....	53	ЧХАЙЛО М.....	53
МАКСИМОВА К.....	67	ШАРШАТКІН Д.....	102
МЕЛЕШКО І.....	34	ЯМШИНСЬКА Н.....	34
МІЗЮК В.....	89		

Наукове видання

Освіта. Інноватика. Практика

Науковий журнал

Key title: Education. Innovation. Practice

Abbreviated key title: Ed.Innov.Pr.

Том 12, № 8
2024

Ідентифікатор медіа:

R30-02976

Друкується в авторській редакції
Матеріали подані мовою оригіналу

Відповідальний за випуск

О. В. Семеніхіна

oip-journal.org

Підп. до друку 20.05.2024.

Формат 60x84/8. Гарнітура Cambria.

Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 12,9.

Ум. фарб.-відб. 12,9. Обл.-вид. арк. 12,4. Тираж 50 пр. Вид. №39

Видавець:

СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Виготовлювач:

ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.
Зам. № 69

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.